

Troballes monetàries XI

TROBALLA A POMAS (entre Carcassona i Limoux, França)
Anna M. Balaguer

Núm.:

AN 46.

Lloc:

Pomas, entre Carcassona i Limoux, França.

Tipus de troballa:

Individual.

Composició:

Fragment de dirhem musulmà.

Dates límit, dates de la pèrdua:

Segons cronologia de la peça.

Localització:

-

Data de la troballa:

Vers 1950.

Circumstàncies de la troballa:

Casual.

Descripció:

Dirhem. Emirat de Còrdova. Abd-ar-Rahman I. al-Àndalus. 165 aH (781 aC). Peça esquadada a la que n'hi mancava una part.

Vives: 63. Miles: 56 a.

Comentaris:

La descoberta de dirhems andalusins de l'emirat a França no és un fet nou. Observem que en el recull de Duplessy¹ trobem ja tres exemples de troballes individuals de composició similar a la que ara presentem. Es tracta de la troballa feta a Contres —departament de Loir-et-Cher— d'un dirhem d'al-Àndalus del 161 aH (777 aC); la realitzada a Chaunay (departament de Vienne) d'un dirhem del 164 aH (780 aC) i un altre a La Grasse —departament d'Aude— d'un altre dirhem del 191 aH (806 aC). Observem que aquest darrer lloc de troballa, La Grasse, es situa prop de Carcassonna igual que el de la descoberta del que ara publiquem.

La suma d'aquestes troballes no fa més que assenyalar uns contactes amb el món andalusí, mentre que l'aparició de diners carolingis o de fragments d'aquests diners a al-Àndalus, sovint associats amb dirhems autòctons, ens ofereixen una confirmació del mateix fenomen des de l'altra perspectiva.²

TROBALLA A LA COMARCA DEL BIERZO (León)

Anna M. Balaguer

Núm.:

AN 47.

Lloc: Comarca del Bierzo, NO de l'actual província de León.

Tipus de troballa:

Individual.

Composició:

Un fragment de dirhem musulmà.

1. J., DUPLESSY, «La circulation des monnaies arabes en europe Occidentale du VIIIe au XIIIe siècle», *Revue Numismatique*, 1956, p. 101-163, troballes núms. 3,4, i 5.

2. Per a un recull de les troballes de moneda carolíngia a la Península Ibèrica vegeu, A.M., BALAGUER, «Les troballes de moneda carolíngia a l'àmbit Peninsular», *Acta Numismàtica* 17-18, 1987-1988, p. 324-330. Corresponen a la zona andalusina la núm. 15, Còrdova, barri Sagrada Família; la núm. 16, Andalusia; la núm. 18 Sevilla i posteriorment tinguérem encara notícia d'una altra que no s'ha publicat que sapiguem.

Dates límit, dates de la pèrdua:

Segons cronologia de la peça.

Localització:

-

Data de la troballa:

Vers 1950.

Circumstàncies de la troballa:

Casual.

Descripció:

Dirhem del Califat de Còrdova. al-Hàkam II. Madinat al-Zahra. 356 aH (966 aC). Fragment que a més té un petit forat.

Vives: 455.

Comentaris:

Es tracta segurament d'una mostra de circulat de moneda d'argent àrab dintre del regne de Lleó. Cal recordar que la ciutat de Lleó fou conquerida per Alfons I l'any 742, però que fou recuperada el 846 per Abd-ar-Rahman. Conquerida novament, Ordoni I la repoblà el 856 i Ordoni II hi establí la capitalitat el 814. Tot i que hagué de patir encara l'embat d'al-Mansur, vers el 987, la marca al sud de la capital és ja consolidada. L'aparició d'altres troballes com aquesta a la zona del regne Astur-Leonès confirmaria la hipòtesis de circulació de moneda àrab de plata en un moment en què la documentació lleonesa registra ja alguns pagaments en *solidos* i *arenzos* de plata¹ sense que hi hagi, però, constància que les emissions de moneda pròpia del regne hagin començat.²

1. E., SAEZ; C., SAEZ, *Colección documental del Archivo de la Catedral de León (953-985)*, León, 1990, on en podreu trobar alguns exemples.

2. Vegis per exemple com P. Beltrán situa els inicis dels amonedaments en temps de Fernando I (1035-1069) en un document estudi que té en compte ja els treballs fonamentals en aquest sentit de A. Vives i de C. Sánchez Albornoz. A., BELTRÁN, «Dinero de vellón de Fernando I, el Magno» en la colección «Los Arcos», *Obra Completa*, vol.II, p. 585-605.

Sobre la primera època de la moneda lleonesa i castellana vegeu A.M., BALAGUER, ¿Moneda de carácter feudal en León y Castilla? *Crónica Numismática*, núms. 15 y 17, abril i juny 1991, p. 22-23 i 24-25.

*TROBALLA A L'ALT ARAGÓ**Anna M. Balaguer***Núm.:**

AN 48.

Lloc:

Alt Aragó —província d'Osca— indret no determinat.

Tipus de Troballa:

Individual.

Composició:

1 dirhem musulmà.

Dates límit, dates de la pèrdua:

Segons la cronologia de la peça.

Localització:

-

Data de la troballa:

Vers 1950.

Circumstàncies de la troballa:

Casual

Descripció:

Dirhem del reialme Saragossa. Dinastia dels Banu Hud. A nom d' Àhmad I al-Múqtadir ibn Sulayman (441-476 aH/1049-1083 dC)

Saragossa. 459 aH

Vives: 1194. Prieto 267, j.

Comentaris:

La troballa té interès malgrat que el desconeixement de l'indret exacte de la seva descoberta ens impedeixi saber si en el moment de la seva pèrdua el dirhem estava circulant en territoris del encara reduït reialme d'Aragó —recordem que Montsó no s'incorpora fins el 1089 i que Osca no es conquerida fins el 1096— o si ho estava fent dintre del mateix reialme musulmà de Saragossa. Si es tractés d'una peça perduda pocs anys després de la seva data d'emissió (459 aH/1066 aC)— com el seu escàs desgat i absència de trencats i forats, tan usuals en aquesta sèrie, semblen

indicar— i estigués circulant dintre de zona cristiana —com sembla més aviat recolçar la lacònica indicació Alt Aragó— ens trobariem davant d'un testimoni més de la interrelació entre els àmbits cristià i musulmà. És ben conegut que la circulació de moneda àrab als petits estats cristians del nord peninsular tant pot ésser el resultat de contactes comercials, com el fruit dels tributs —paries— que ja en aquests moments els senyors cristians han començat a exigir de les taifes musulmanes i que no sempre eren satisfets en moneda d'or.¹

Les descobertes monetàries d'aquesta sèrie i període en aquesta zona són ben escasses. Això dona especial interès a aquesta notícia que hem pogut recollir. Esperem que altres troballes vinguin a sumar-se a aquesta per a donar-nos una mostra més completa de la circulació monetària de l'època.

TROBALLA A LA COMARCA DE L'URGELL

Anna M. Balaguer

Núm:

AN 49.

Lloc:

No determinat, però a la comarca de l'Urgell.

Tipus de troballa:

Individual.

Composició:

Un *sesino* de billó de Milà.

Dates límit, dates de la pèrdua:

Segons cronologia de la peça.

Localització:

-

Data de la troballa:

Abans de 1979.

Circumstàncies de la troballa:

Casual en camps de conreu.

1. A.M., BALAGUER, *Del mancús a la dobla. Or i paries d'Hispania*. Ed. ANE-SCEN Barcelona, 1993.

Descripció:

Sesino de billó de Milà a nom del duc Filippo Maria Visconti (1412-1447)

a/FILIPV' MARIA DUX MLI 30. Una creu al camp.

b/.S-. AMBROSIV'.MEDIOLANI. San Ambròs, patró de Milà, amb vestidures episcopals.

p: (0'61)g incompleta i força malmesa. ø:19 mm. Chiaravalle, 232.

Comentaris:

El *sesino* és una moneda creada a mitjans del segle XIV. El seu pes és proper al gram i el seu contingut d'argent és bastant elevat, gairebé un 50%. Hem d'assenyalar, però, que el seu valor de circulació era de sis diners, d'aquí el nom de *sesino*.

Les intenses relacions amb Itàlia, primer de caire comercial i després polític no fan sorprendent l'aparició d'una peça milanesa del segle xv en terres catalanes.

TROBALLA DE MENORCA - Rafalet

M. Crusafont i Sabater

Núm.:

AN 50.

Lloc:

Finca Rafalet, municipi d'Es Castell. Menorca.

Tipus de troballa:

Tresoret

Composició:

407 diners de Menorca d'Alfons iv, un dobler de Mallorca i una moneda de Sardenya.

Dates límit; dates pèrdua:

Segons cronologia diners menorquins.

Localització:

Dispers.

Data de la troballa:

1911

47

49

48

1

2

3

4

5

6

7

8

9

Circumstàncies de la troballa:

Casual.

Descripció:

1- Diner d'aram. Menorca. Alfons IV (1416-1458)

a/+ALFONSUS:REX: Efigie coronada a esquerra.

r/+MINORICHARUM: Armes catalanes en cairó. Orla lobulada.

pes: 0,84 g ø: 16 mm Crus-2464

2 a 6-Semblants, pesos 0,95-0,91-1,00-1,12-0,98-1,02 ø: 16 mm.

7 - Semblant però a l'anvers +ALFONSUS:REX:

pes: 1,15 g ø: 16,7 mm. Crus-2465.

8- diner de billó. Mallorca. Sanç (1311-1324)

a/+REX:MAIORICAR: Efigie coronada, de front.

r/+SACIUS-DEI:GRA Creu llatina que talla a baix.

pes: 0,82 g ø: 23 mm Crus-313.1

Comentaris:

El material que descrivim i reproduïm correspon a una petita mostra de la troballa que es dispersà. Darrerament hem tingut notícia d'altres peces procedents d'aquest fons. Deixem doncs el comentari definitiu per a l'ampliació de dades que probablement podrem realitzar.

Bibliografia de la catalogació de les monedes descrites a les troballes.

Chiaravalle = CHIARAVALLE, Milà, *Lazecca e le monete di Milano*, Ed. Raccolte numismatiche - Mazzotta, Milà, 1983.

Crus = CRUSAFONT I SABATER, M., *La moneda catalana local s.XIII-XVIII*, Barcelona, 1990. *Numismàtica de la Corona catalano-aragonesa medieval*. Madrid, 1982.

Miles = MILES, G.C. *The coinage of the Umayyads of Spain*, Nova York, 1950.

Vives = VIVES Y ESCUDERO, A., *Monedas de las dinastías árabe-españolas*, Madrid, 1893.